

Aleksander Dobrowolski*

Wyniki ratowniczych badań archeologicznych przeprowadzonych w latach 2007-2008 na stanowisku 15 w Deszcznie, gm. loco, woj. lubuskie

Abstract

Dobrowolski A. 2013. Results of rescue archaeological excavations carried out in 2007-2008 at site 15 in Deszczno, *loco commune*, lubuskie voivodeship. *Raport 8, 267-282.*

The site Deszczno 15 (S-3 – no. 27) was discovered in 1986. In connection with the planned construction of the road S-3, in December 2007 and January 2008, the area of the site witnessed rescue archaeological excavations, which embraced a total area of 25 ares and offered the possibility to acquire 192 relics. The archaeological excavations revealed 27 features, which were dated on the basis of the acquired ceramic material to: early Iron Age, Roman influence period, Early Middle Ages and the early modern period. Six features were not determined chronologically given the lack of found artefacts.

Keywords: Early Iron Age, Roman influence period, Early Middle Ages, early modern period, Lusatian culture, settlement

Stanowisko 15 w Deszcznie (AZP 46-12/140, S-3: nr 27), gm. loco w woj. lubuskim, odkryte zostało przez mgr T. Szczurka w 1986 roku podczas realizowanych badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Zlokalizowane zostało w strefie dużej doliny na terasie wyższej, na polu ornym w bliskim sąsiedztwie zabudowań miejscowości Deszczno (Ryc. 1). W wyniku tych badań pozyskano pięć fragmentów ceramiki datowanej ogólnie na okres pradžiejowy.

W związku z planowaną budową drogi szybkiego ruchu S-3, stanowisko uzyskało weryfikację pozytywną w 2006 roku w trakcie badań sondażowo-powierzchniowych, realizowanych przez Konsorcjum w składzie: Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział Lubuski; Pracownia Archeologiczna – Konserwatorska Alina Jaszewska w Zielonej Górze; Fundacja Archeologiczna w Zielonej Górze.

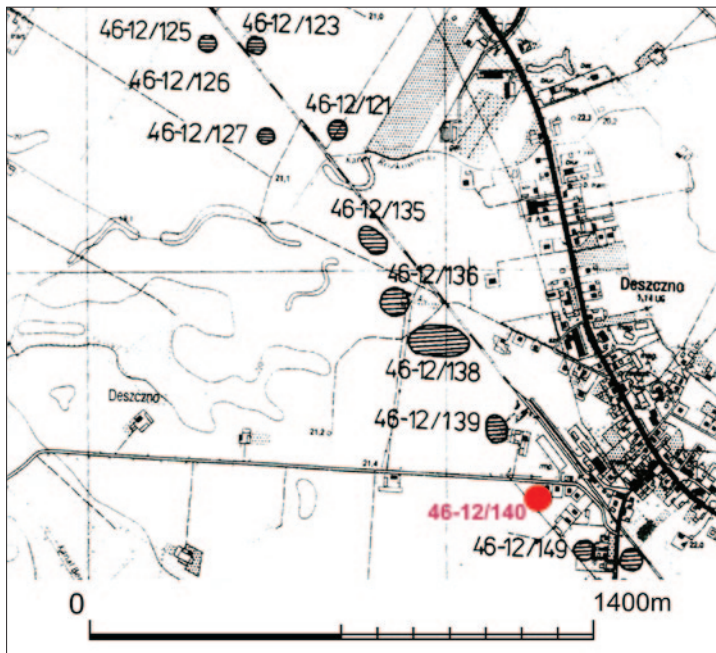
W grudniu 2007 roku oraz w styczniu i wrześniu 2008 roku realizowano ratownicze badania wykopaliskowe w obrębie stanowiska na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Zie-

lonej Górze. W celu wytypowania miejsca lokalizacji wykopów przeprowadzono powierzchniową penetrację obszaru stanowiska i jego najbliższego otoczenia. Wynikło z niej, że koncentracja materiału zabytkowego występuje w części południowo-zachodniej oraz dalej na zachód poza granice przewidywanej inwestycji. Lokalizacja wykopów podyktowana została również sytuacją w obrębie stanowiska – w części wschodniej i północno-wschodniej znajdują się zabudowania gospodarcze i dom mieszkalny. Łącznie przebadano powierzchnię 25 arów.

W wyniku przeprowadzonych ratowniczych badań wykopaliskowych odkryto 27 nieruchomych obiektów archeologicznych (Ryc. 2). W oparciu o występujący w nich materiał ceramiczny można wydzielić cztery fazy osadnicze: okres halsztacki (dwa obiekty), okres wpływów rzymskich (sześć obiektów), okres wczesnego średniowiecza (sześć obiektów), okres nowożytny (siedem obiektów).

Rozmieszczenie nieruchomych obiektów archeologicznych sugeruje, iż uchwycone zostało północno-wschodnie pogranicze stanowiska. Jego zasięg wykracza

* Muzeum Archeologiczno-Historyczne, ul. Brama Brzostowska 1, 67-200 Głogów, e-mail: muzeum-glogow@neostrada.pl

Ryc. 1. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Lokalizacja stanowiska

Fig. 1. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Location of the site

w kierunku zachodnim i południowo-zachodnim poza granicę wytyczonej inwestycji. Potwierdzają to również wyniki powierzchniowej weryfikacji najbliższego otoczenia.

▪ OSADA KULTURY ŁUŻYCKIEJ Z OKRESU HALSZTACKIEGO

OBIEKTY NIERUCHOME

W części południowo-wschodniej stanowiska natrafiono na dwie jamy o kształcie zbliżonym do koła, o średnicy około 0,70 m – obiekt 4 i 1,20 m – obiekt 7. Oba zostały silnie zniszczone w wyniku wieloletniej gospodarki rolnej prowadzonej na badanym terenie lub wskutek procesów naturalnych.

Obiekt 4 zinterpretowany jako pozostałość paleniska, zachował się do głębokości 0,12 m od poziomu uchwycenia (Ryc. 3, 4, 10). W rzucie poziomym posiadał kształt zbliżony do koła o nierównej, pofalowanej krawędzi. Jego wypełnisko stanowiła ciemnoszara próchnica przemieszana z dużą ilością spalenizny o strukturze lekko zwartej. Wewnątrz występowały silnie przepalone, drobne fragmenty kamieni granitowych, które nie przedstawiały konkretnego układu.

Obiekt 7 (jama) zachowany został do głębokości 0,42 m od poziomu uchwycenia. Miał kształt kolisty o nieregularnej krawędzi. Posiadał wypełnisko składające się z ciemnoszarej próchnicy przemieszanej

z piaskiem o strukturze jednorodnej i zwartej. Nie stwierdzono żadnych innych śladów lub elementów pokonstrukcyjnych (Ryc. 11). Jego funkcja jest trudna do określenia.

Pozyskano sześć fragmentów ceramiki co stanowi 0,9% całości zbioru pozyskanego w obrębie przebadanego obszaru stanowiska. Dwa fragmenty ceramiki zostały znalezione w wypełnisku paleniska a cztery w obrębie jamy. Z wyjątkiem jednego fragmentu, wszystkie ułamki pochodzą z partii brzuśców różnych naczyń. Są one silnie rozdrobnione, o powierzchniach mocno zniszczonych działaniem ognia lub innych czynników zewnętrznych. Wspomniany już wcześniej jeden fragment ceramiki – pochodzący z obiektu 7 – posiadał zachowany wylew i był częścią czerpaka (Ryc. 15:a).

Oba obiekty zostały odkryte w południowo-wschodniej części zbadanego terenu. Prawdopodobnie dalszej części osady łużyckiej należałoby szukać w kierunku zachodnim i południowym od przebadanego terenu, poza granicą obszaru objętego planowaną inwestycją.

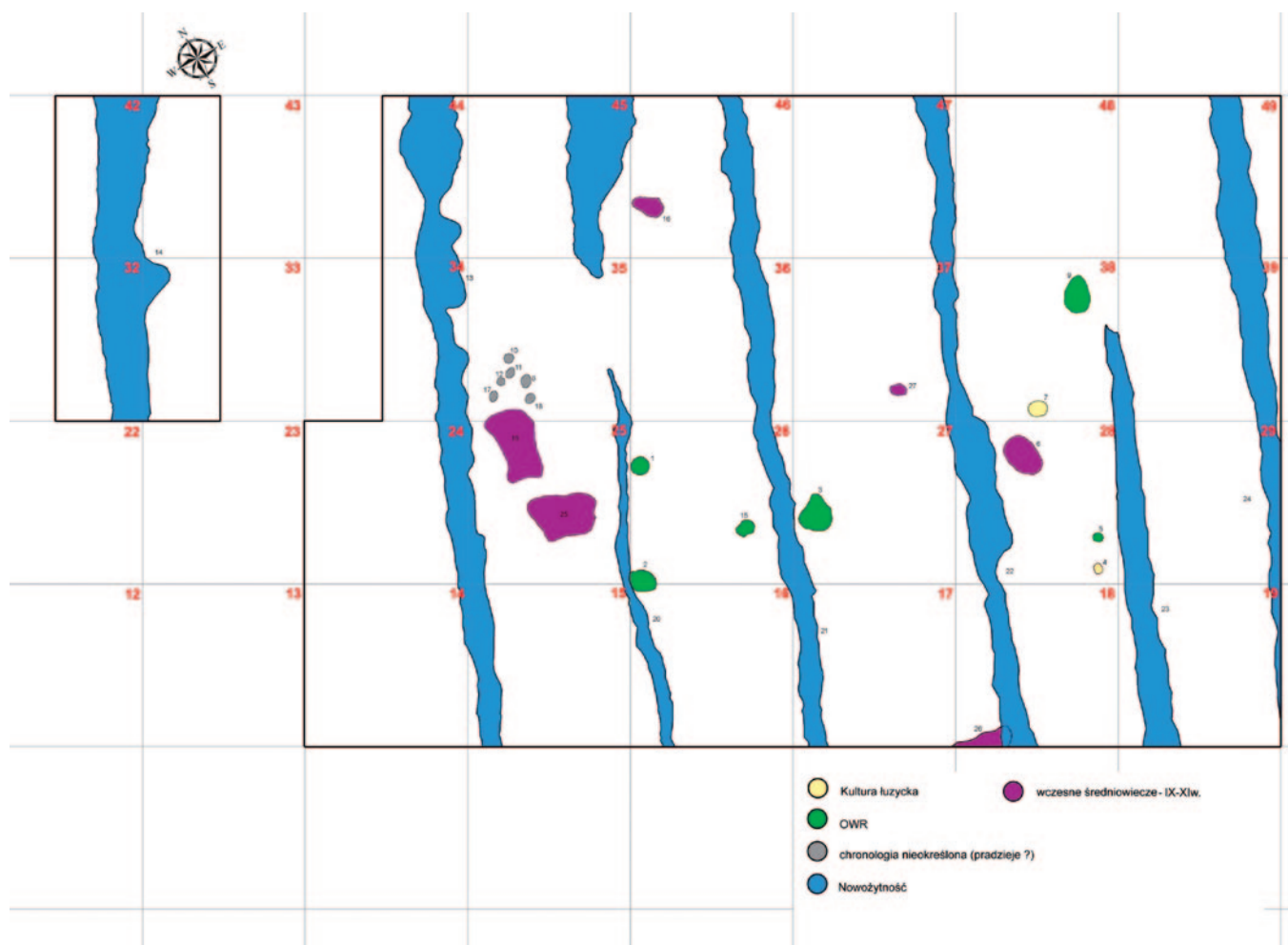
Pozyskany ruchomy materiał zabytkowy, ilościowo bardzo skromny, jest dość jednorodny technologicznie i typologicznie. Pozwala on wydatować oba obiekty na okres halsztacki.

▪ OSADA Z OKRESU WPLYWÓW RZYMSKICH

OBIEKTY NIERUCHOME

Z okresu wpływów rzymskich odkryto i udokumentowano sześć obiektów.

Osadnictwo z tego okresu zaznaczyło się m.in. obecnością jam. Łącznie odkryto trzy takie obiekty: 2, 3 i 9. Pełniły one bliżej nieokreślone funkcje gospodarcze (Ryc. 10, 12). W rzucie poziomym miały kształt owalny lub nieregularny i wydłużony. Ich wymiary to: 1,80 m × 1,60 m – obiekt 2; 2,10 m × 1,60 m – obiekt 3 i 3,20 × 1,84 m – obiekt 9. Obiekty 3 i 9 posiadały wypełnisko jednorodne, składające się z ciemnoszarej próchnicy przemieszanej z piaskiem. Oba ze względu na duży stopień zniszczenia zachowały się jedynie w częściach spągowych. W pierwszym przypadku obiekt zachowany został do głębokości 0,20 m od momentu uchwycenia, w drugim natomiast do głębokości 0,08 m. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja w obiekcie 2. W wypełnisku, oprócz ciemnoszarej próchnicy przemieszanej z piaskiem, wystąpiła w połowie głębokości kilkunietrowa warstwa spalenizny. Maksymalna zachowana głębokość tego obiektu wyniosła 0,24 m od poziomu uchwycenia.

Ryc. 2. Deszczno, stan. 15, gm. Ioco, woj. lubuskie. Plan wykopu z naniesionymi obiektami archeologicznymi.

Fig. 2. Deszczno, site 15, *loco commune*, lubuskie voivodeship. Plan of the excavations with marked features

Inne obiekty nieruchome przypisane do okresu wpływów rzymskich to pozostałości palenisk. Są to obiekty 1, 5 i 15. Obiekt 1 miał kształt zbliżony do koła o wymiarach 1,20 × 1,10 m (Ryc. 5, 6, 10). W przekroju był nieregularny, o maksymalnej zachowanej miąższości do 0,42 m. Wypełnisko stanowiła próchnica przemieszana z piaskiem i dużą ilością spalenizny. W części spągowej wydzielala się warstwa spalenizny grubości około 0,20 cm. W obrębie całego wypełniska występowały potłuczone i przepalone kamienie granitowe. Obiekt 5 zawierał dużą ilość spalenizny i popękanych, przepalonych kamieni granitowych. Zachował się on jednak tylko w partii przydennej. Jego wymiary to 1,00 × 0,70 m, a maksymalna głębokość wynosiła 0,10 m (Ryc. 11). Obiekt 15 nie posiadał kamieni, a jedynie spaleniznę przemieszaną z humusem i piaskiem (Ryc. 12).

Jako ruchomy materiał w omawianych obiektach występowały wyłącznie niewielkie fragmenty ceramiki naczyniowej. Większość z nich wykazywała cechy wtórnego i silnego oddziaływania ognia.

Zespół materiału ceramicznego z okresu wpływów rzymskich pozyskany w toku badań wynosi 143 fragmentów, co stanowi 55,1% całego ruchomego materiału zabytkowego ze stanowiska.

W obiekcie 1 wystąpiło 8 fragmentów ceramiki, w 2 - 55 fragmentów, w 3 - 46, 5 - 3, 9 - 11, 15 - 20. Pozyskana ceramika reprezentuje przede wszystkim naczynia kuchenne, grubościennie z średnio i gruboziarnistą domieszką. Jedynie pięć fragmentów ceramiki pozyskanej z obiektu 1, ze względu na cechy technologiczne, wskazywać może na naczynia stołowe (Ryc. 15:b-e; 16:a-c). Ponadto w obiekcie 2 zostało odnalezionych 11 drobnych fragmentów kości zwierzęcych.

Zbiór zabytków z okresu wpływów rzymskich jest mało charakterystyczny typologicznie. Nieduża liczebność, drobne niecharakterystyczne fragmenty zniszczone wtórnym wypałem utrudniają precyzyjne datowanie i określenie kultury oraz fazy tego okresu, zwłaszcza, że na tym obszarze „ścierają się” różne wpływy kulturowe, takie jak luboszyckie, pomorskie czy nadłabskie (Domański 1979).

Niewykluczone natomiast, że inne obiekty o tej chronologii występują poza obszarem badanym w kierunku południowym.

Ryc. 3. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Rzut poziomy obiektu – kultura łużycka

Fig. 3. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Horizontal projection of feature – Lusatian culture

Ryc. 4. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Przekrój obiektu 4 – kultura łużycka

Fig. 4. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Cross-section of feature 4 – Lusatian culture

Ryc. 5. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Rzut poziomy obiekt 1 – okres wpływów rzymskich

Fig. 5. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Horizontal projection feature 1 – Roman influence period

■ OSADA Z OKRESU WCZESNEGO ŚREDNIOWIECZA

OBIEKTY MIESZKALNE

Z okresem wczesnego średniowiecza powiązano sześć obiektów nieruchomości, w tym trzy jamy gospodarcze i trzy obiekty, prawdopodobnie o charakterze mieszkalnym (obiekty: 19, 25, 26). Za taką interpretacją przemawiają ich duże rozmiary.

Obiekt 19 posiadał kształt nieregularny, silnie wydłużony. Jego wymiary w rzucie poziomym to 4,10 m × 2,20 m. W przekroju był nieckowaty, o pofałdowanym dnie. Jego maksymalna miąższość wynosiła 0,28 m (Ryc. 13). Na wypełnisko składała się ciemnobrunatna próchnica przemieszana z dużą ilością spalenizny. W wypełnisku, zwłaszcza w części północnej, występowały w rozrzucie drobne, przepalone kamienie granitowe. Nie uchwycono żadnych elementów pokonstrukcyjnych, które jednoznacznie pozwoliłyby określić funkcję mieszkalną.

Obiekt 25 posiadał kształt nieregularny, zbliżony do trapezu o wymiarach 4,00 m × 2,46 m. Wypełnisko stanowiła ciemnobrunatną próchnica przemieszana z piaskiem i spalenizną. W przekroju obiekt miał kształt nieckowaty, a jego maksymalna miąższość wynosiła 0,40 m (Ryc. 13). W części wschodniej wypływał się znacznie do głębokości kilku centymetrów, a w wypełnisku pojawiło się skupisko przepalonych kamieni. Ten fakt świadczyć może o pozostałości urządzenia ogniowego występującego w tym miejscu budynku. Nie uchwycono żadnych innych pozostałości konstrukcyjnych.

Obiekt 26 uchwycony zastał jedynie w niewielkim zakresie, ponieważ jego południowa część znajdowała się poza obszarem objętym badaniami. Jego znaczne rozmiary ocenione jedynie w części wyeksplorowanej przemawiają za interpretacją mieszkalną. Udokumentowane wymiary to 3,60 m × 1,30 m, natomiast maksymalna miąższość wyniosła 0,33 m (Ryc. 14). W części zachodniej obiektu, na profilu wykopu, w spągu uchwycono dwa zagłębienia stanowiące najprawdopodobniej pozostałość po słupach. Ich wymiary to 0,18 m szerokości i 0,30 m głębokości oraz 0,12 m szerokości i 0,14 m głębokości. Wypełnisko stanowiła ciemnobrunatna próchnica przemieszana z piaskiem i spalenizną.

W obrębie wykopu badawczego zadokumentowano także trzy jamy datowane na podstawie materiału ceramicznego na okres wczesnośredniowieczny. Są to obiekty 6, 16 i 27. Obiekt 6 posiadał kształt owalny o wymiarach 2,40 m × 1,40 m. W przekroju był nieckowaty, o pofałdowanym dnie, a jego maksymalna miąższość wynosiła 0,30 m. Wypełnisko stanowiła ciemnoszara, jednolita

Ryc. 6. Deszczno, stan. 15, gm. Ioco, woj. lubuskie. Przekrój obiektu 1 – okres wpływów rzymskich

Fig. 6. Deszczno, site 15, Ioco commune, lubuskie voivodeship. Cross-section of feature 1 – Roman influence period

Ryc. 7. Deszczno, stan. 15, gm. Ioco, woj. lubuskie. Rzut poziomy obiekt 5 – okres wpływów rzymskich

Fig. 7. Deszczno, site 15, Ioco commune, lubuskie voivodeship. Horizontal projection feature 5 – Roman influence period

Ryc. 8. Deszczno, stan. 15, gm. Ioco, woj. lubuskie. Przekrój obiektu 5 – okres wpływów rzymskich

Fig. 8. Deszczno, site 15, Ioco commune, lubuskie voivodeship. Cross-section of feature 5 – Roman influence period

próchnica przemieszana z piaskiem (Ryc. 11). Obiekt 16 w rzucie poziomym miał kształt zbliżony gruszkowaty o wymiarach 2,40 m × 1,40 m. W przekroju nieckowaty o wklęsniętym dnie. Wypełnisko stanowiła jednorodna, ciemnoszara próchnica o maksymalnej miąższości wynoszącej 0,24 m (Ryc. 12). Obiekt 27 o nieregularnym kształcie, zbliżonym do kolistego, o wymiarach 0,80 m × 0,80 m.

W przekroju nieckowaty, o nierównym, pofałdowanym dnie. Wypełnisko tworzyła ciemnoszara, jednorodna próchnica (Ryc. 14). Niestety funkcji tych obiektów nie udało się jednoznacznie ustalić.

Zewidencjonowano łącznie 67 fragmentów ceramiki datowanej na okres wczesnego średniowiecza, co stanowi 31,3% wszystkich pozyskanych ruchomych materiałów zabytkowych na omawianym stanowisku. W obiekcie 25 wystąpiła żelazna misa typu śląskiego.

Z obiektu 6 pozyskano trzynaście fragmentów ceramiki, z 16 - pięć, a z 19 siedem fragmentów (Ryc. 17: a-c). W obiektach 25 i 26 wystąpiło po 20 fragmentów ceramiki naczyniowej (Ryc. 17: d-g; 18), a z 27 tylko dwa fragmenty ceramiki. Największą ilość stanowiły części brzuśców różnych naczyń, pozyskano ich 54 fragmenty, co stanowi ponad 80% materiału ceramicznego z omawianego okresu. Drugą grupę pod względem liczebności stanowiły wylewy. Pozyskano ich 9 co stanowi ponad 13% zabytków ceramicznych z tego okresu. Fragmentów z części dennej naczyń było 4, co daje około 7% zbioru.

Spośród ogółu zinwentaryzowanej ceramiki wydzielono dziewięć fragmentów zdobionych ornamentem rytym w postaci linii falistych (Ryc. 17:a-c) oraz poziomych równoległych żłobków (Ryc. 17:d, f, g). W obiekcie 26 wystąpiły dwa fragmenty ceramiki z tego samego naczynia, zdobione ornamentem rytym w postaci strefy określonej dwiema poziomymi liniami, wypełnionej pionowymi żłobkami (Ryc. 18:a-b) (Brzostowicz 2006, 153-160).

MISA ŻELAZNA

Przedmiot odkryty został w obiekcie 25. Posiada 20-20,5cm średnicy i wysokość zewnętrzną 2,5 cm. Był silnie skorodowany, nie mniej jednak zachował się w całości (Ryc. 19).

Zagadkowa funkcja żelaznych mis typu śląskiego już od dawna podlega dyskusji. Główny nurt dyskusji dotyczy sformułowanych hipotez dotyczących funkcji mis, zgodnie z którymi miały one służyć do celów kuchennych, jako np. formy do pieczenia (Seger 1928, 143) lub być formą surowca, stosowaną w dystrybucji żelaza i handlu tym metalem (Dzieduszycki 1995). W przypadku drugiej hipotezy zakładano jednocześnie, że ze

względu na wartość zawartego w nich żelaza mogły one obok srebra siekanego pełnić także funkcję pieniądza (Kurtz 1936, 33-34).

Co do misy z Deszczna, biorąc pod uwagę cechy metryczne przedmiotu stwierdzić można, że nie jest ona charakterystyczna ani dla mis związanych z rodzimymi lokalnymi tradycjami plemiennymi Dolnego Śląska i Wielkopolski, ani nie odpowiada misom typowym dla kultury wczesnopiastowskiej (Rzeźnik 2006, 175-225). Pod tym względem może być przypisana do środowiska Słowian zamieszkujących strefę nadbałtycką od Wagrii na zachodzie aż po północną Ruś na wschodzie. Takie misy spotyka się także w środowisku normańskim i fińskim. Najlepszą analogią obecną w literaturze jest misa służąca za pokrywkę naczynia ceramicznego ze skarbem srebrnym z Dzierżążni na Mazowszu, datowana na lata czterdzieste XI wieku. Takie misy docierały na północne Mazowsze dorzeczem Narwi z północnego wschodu ze środowiska bałtyjsko-północno-ruskiego (Rzeźnik 2008, 161-178).

ŚLADY DZIAŁALNOŚCI NOWOŻYTNEJ

W obrębie przebadanej strefy natrafiono na rowy ciągnące się przez cały badany obszar, biegnące z północnego wschodu w kierunku południowo-zachodnim. Występowały one regularnie, w mniej więcej równych od siebie odstępach – co około 10 m (Ryc. 9). Są to obiekty: 13, 14, 20, 21, 22, 23 i 24. Szerokość ich waha

Ryc. 9. Deszczno, stan. 15, gm. Ioco, woj. lubuskie. Widok rowów nowożytnych

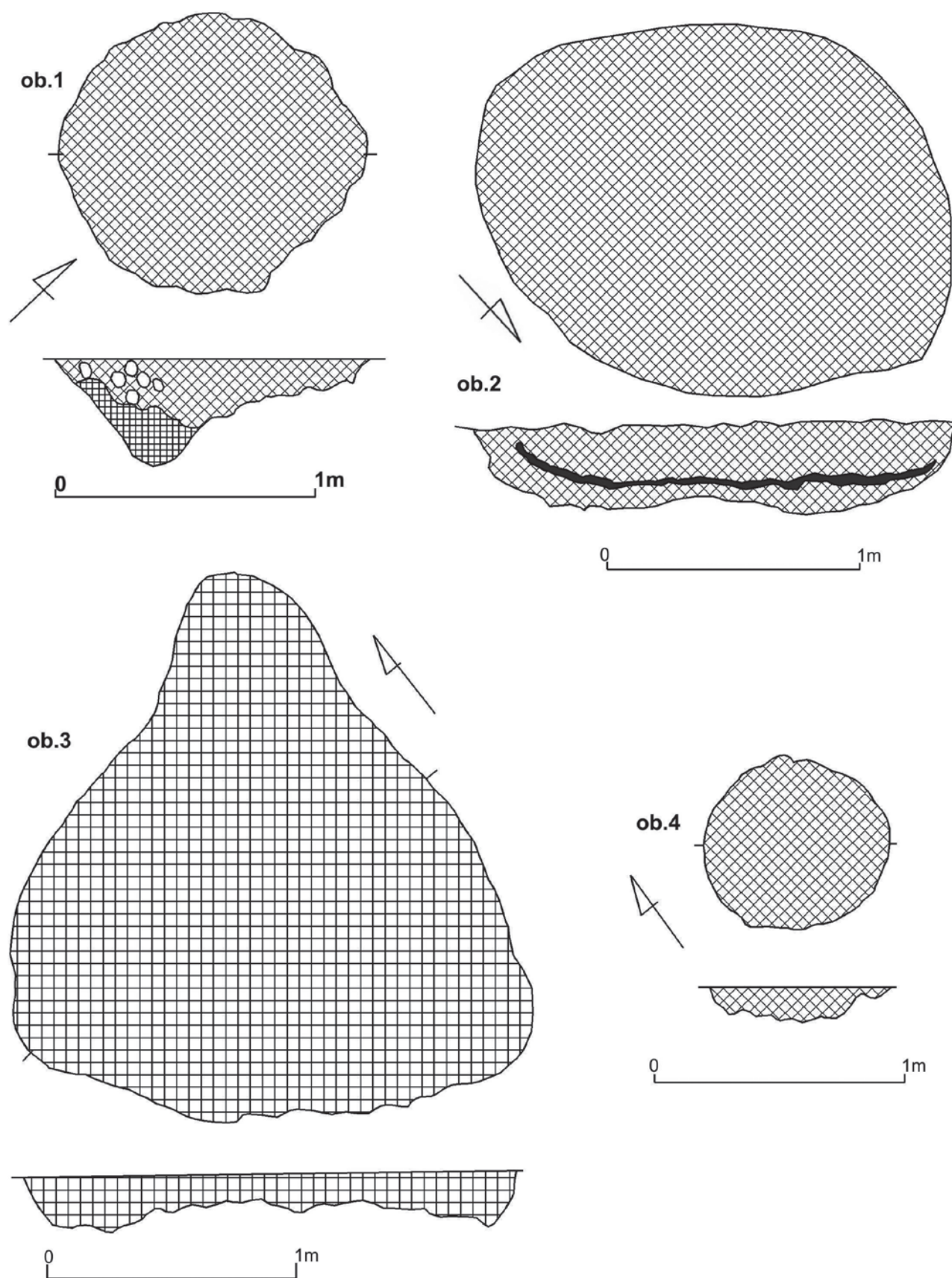
Fig. 9. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. View of early modern trenches

się od 1,00 m do 3,00 m. Głębokość w żadnym przypadku nie przekraczała 0,25 m. W niektórych przypadkach nachodziły one na inne obiekty (2 i 26), przez co – uwzględniając chronologię względną – uważać je należy za młodsze niż wczesnośredniowieczne. Również materiał ceramiczny występujący w nielicznych przypadkach, a przemieszany chronologicznie świadczy o nowożytnym charakterze omawianych obiektów. Z braku materiałów źródłowych i analogii funkcja ich nie została określona. Być może, związane są z bliżej nieokreśloną działalnością rolniczą.

OBIEKTY O NIEOKREŚLONEJ CHRONOLOGII

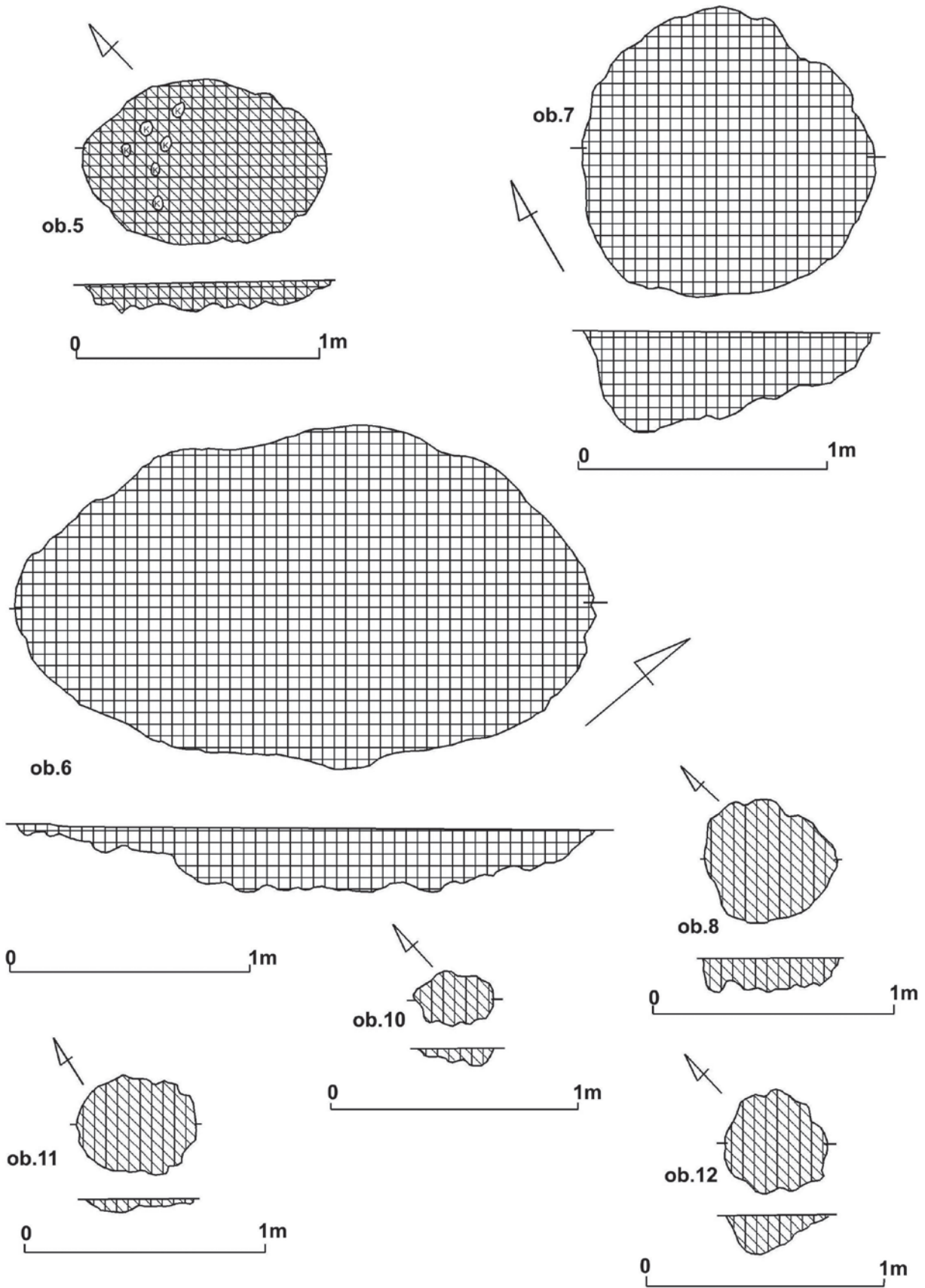
Wyłącznie w obrębie ara 35 uchwycono 6 obiektów położonych blisko siebie.

W rzucie poziomym miały kształty koliste lub lekko owalne, o wymiarach wahających się między 0,40 a 0,50 m. Jeden tylko obiekt posiadał znacznie mniejsze rozmiary, bo 0,20 m × 0,30 m (obiekt 10). Ich głębokość wynosiła od 0,6 m do 0,19 m, mierząc od poziomu uchwycenia. Z powodu braku materiału zabytkowego nie zostały one określone pod względem chronologicznym ani funkcjonalnym.

Ryc. 10. Deszczno, stan. 15, gm. *loco*, woj. lubuskie. Rzuty poziome i przekroje obiektów: 1 – 4

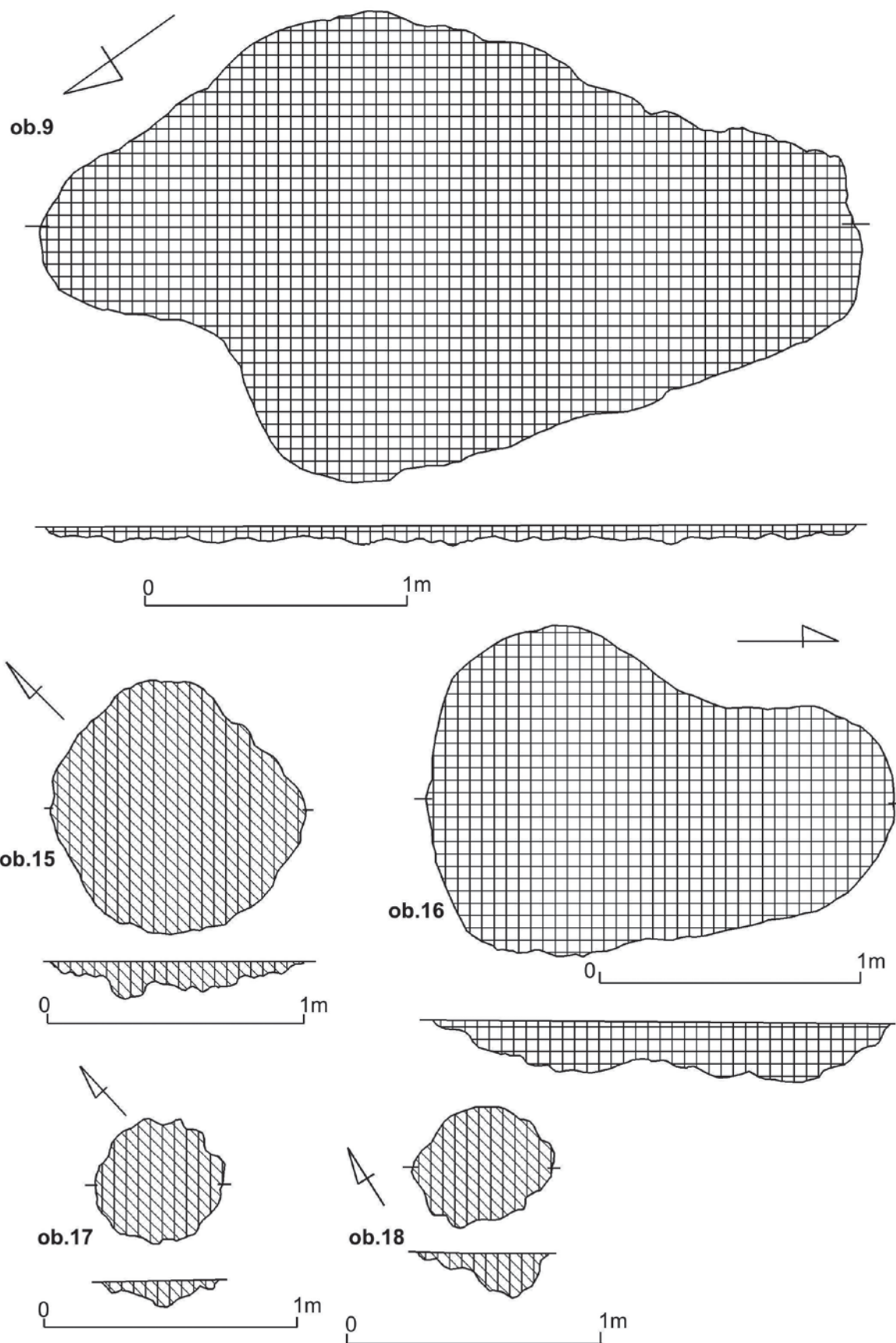
Fig. 10. Deszczno, site 15, *loco* commune, lubuskie voivodeship. Horizontal projections and cross-sections of features: 1 – 4

Ryc. 11. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Rzuty poziome i przekroje obiektów: 5 – 8, 10 – 12

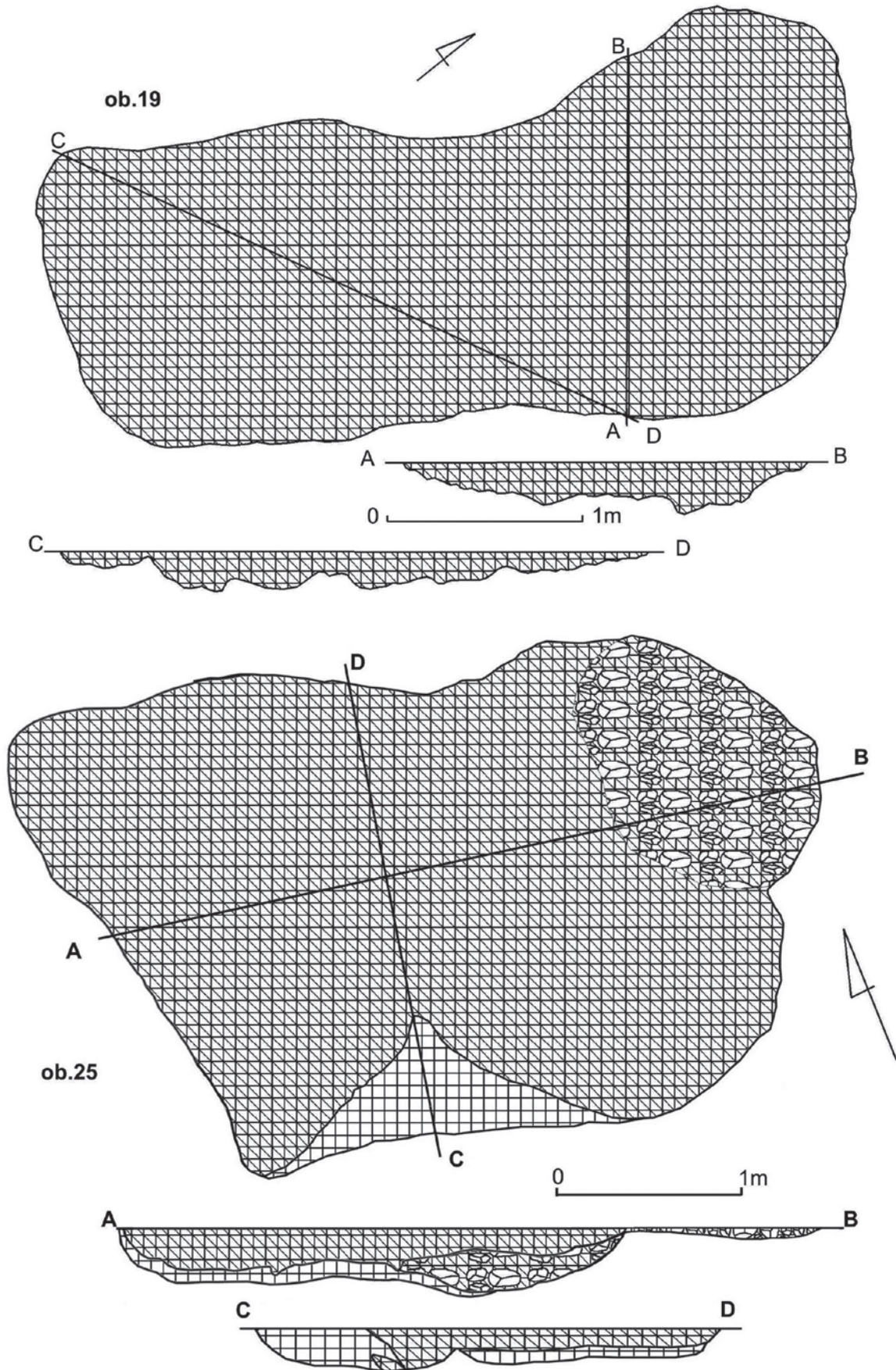
Fig. 11. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Horizontal projections and cross-sections of features: 5 – 8, 10 – 12

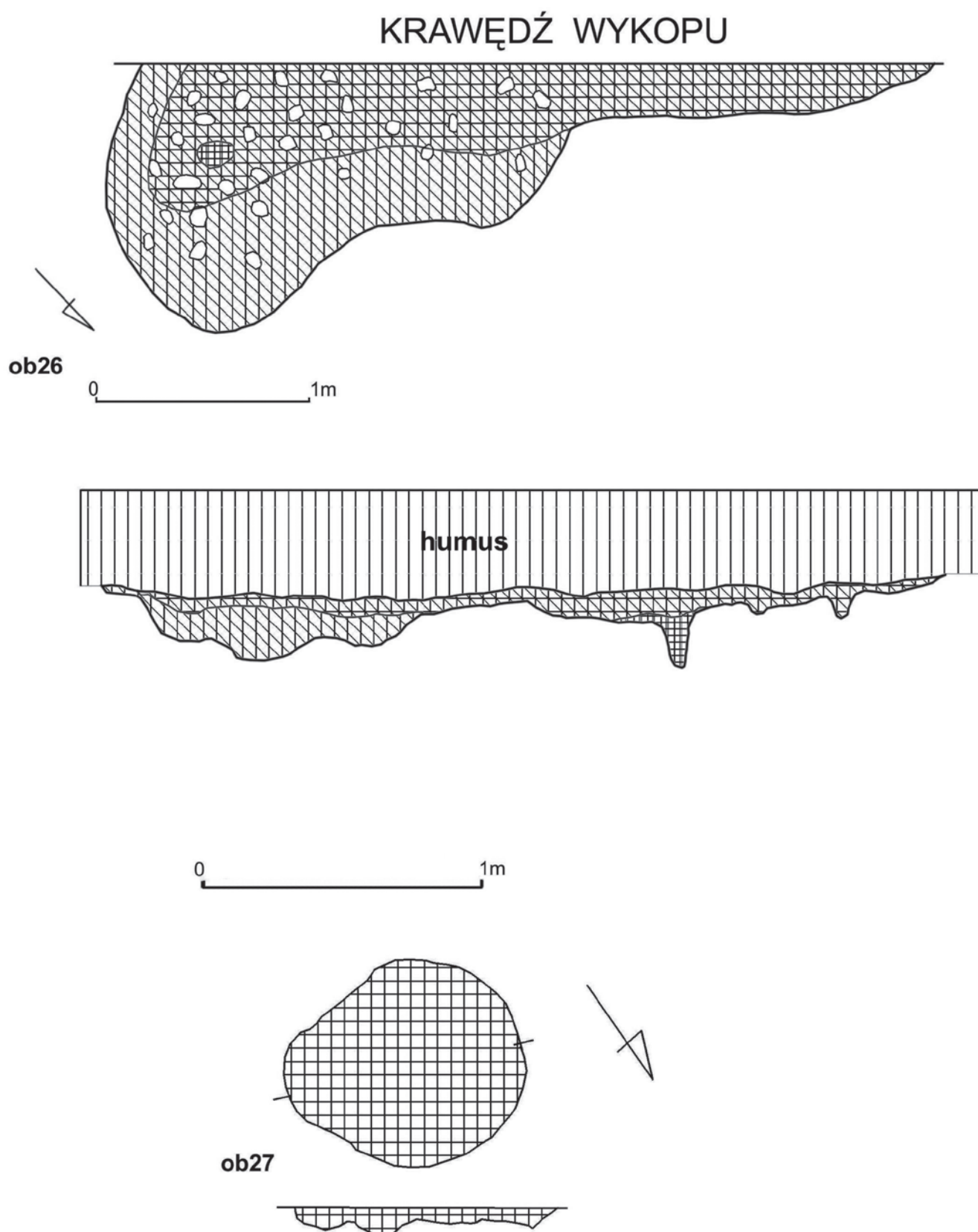
Ryc. 12. Deszczno, stan. 15, gm. *loco*, woj. lubuskie. Rzuty poziome i przekroje obiektów: 9, 15 – 18

Fig. 12. Deszczno, site 15, *loco commune*, lubuskie voivodeship. Horizontal projections and cross-sections of features: 9, 15 – 18

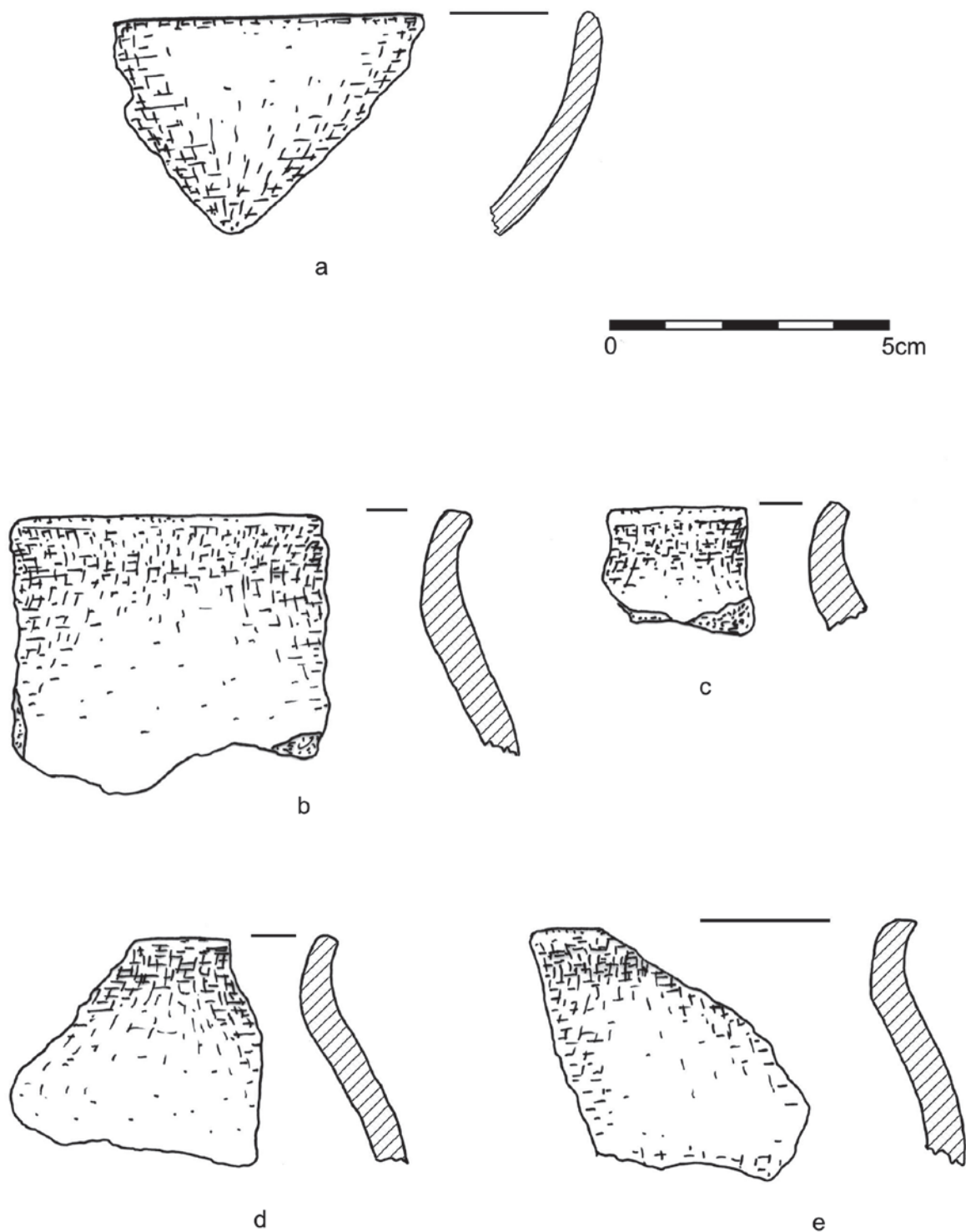
Ryc. 13. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Rzuty poziome i przekroje obiektów: 19, 25

Fig. 13. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Horizontal projections and cross-sections of features: 19, 25

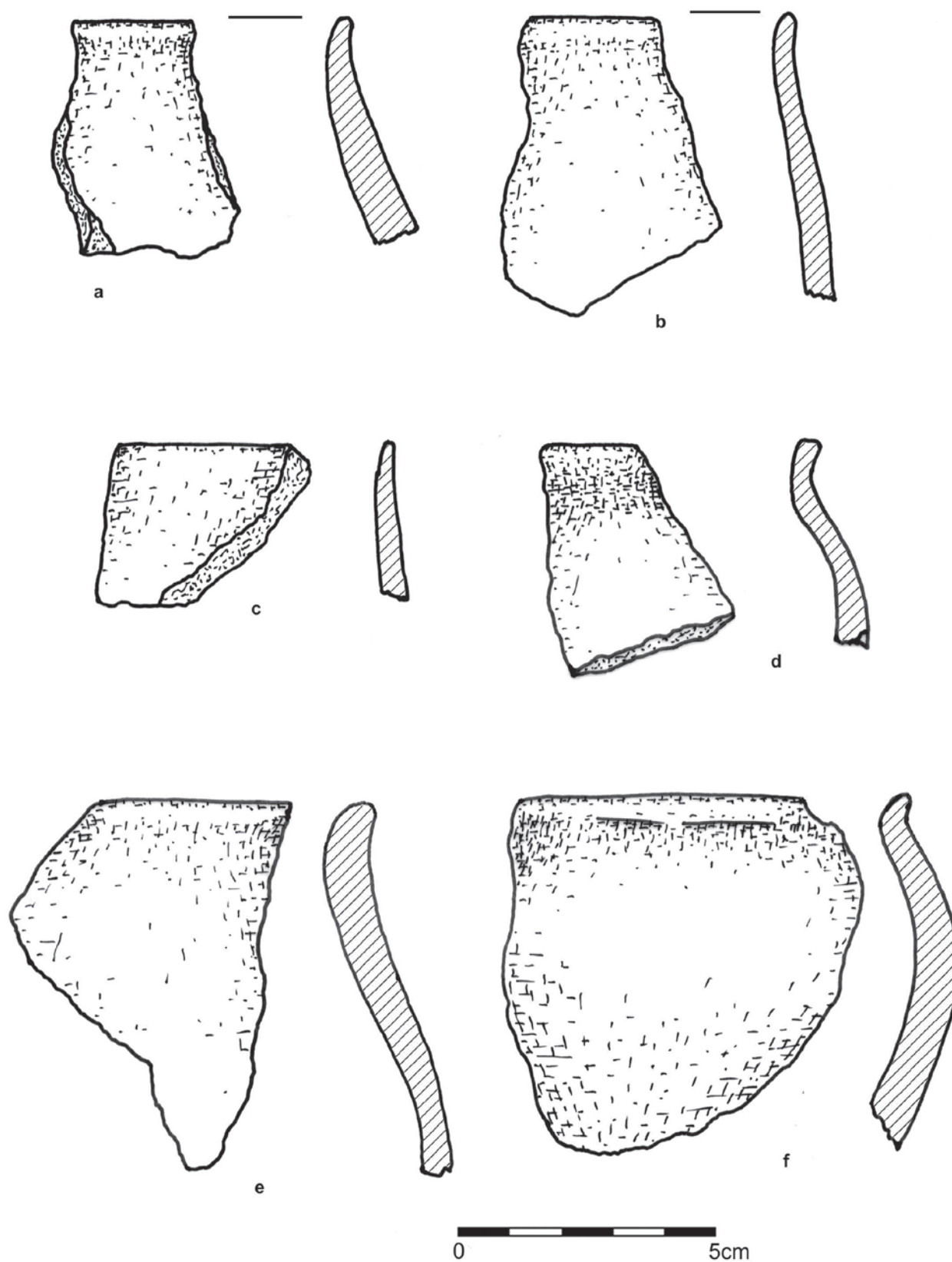
Ryc. 14. Deszczno, stan. 15, gm. *loco*, woj. lubuskie. Rzuty poziome i przekroje obiektów: 26, 27.

Fig. 14. Deszczno, site 15, *loco commune*, lubuskie voivodeship. Horizontal projections and cross-sections of features: 26, 27

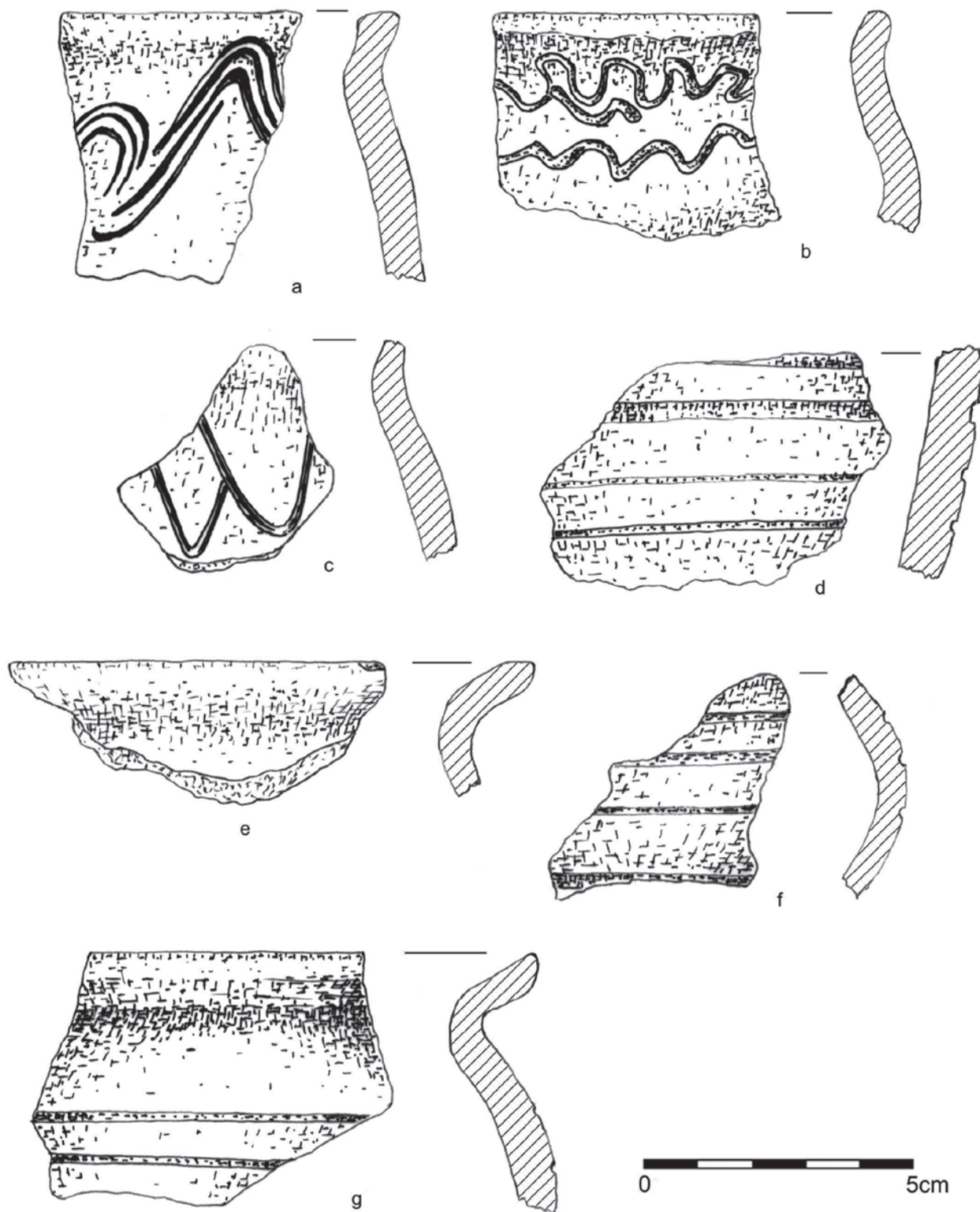
Ryc. 15. Deszczno, stan. 15, gm. *loco*, woj. lubuskie. Fragmenty ceramiki kultury łużyckiej. (a) obiekt 7; Fragmenty ceramiki z okresu wpływów rzymskich. (b-e) obiekt 3.

Fig. 15. Deszczno, site 15, *loco commune*, lubuskie voivodeship. Fragments of ceramics of the Lusatian culture. (a) feature 7; Fragments of ceramics from the Roman influence period. (b-e) feature 3

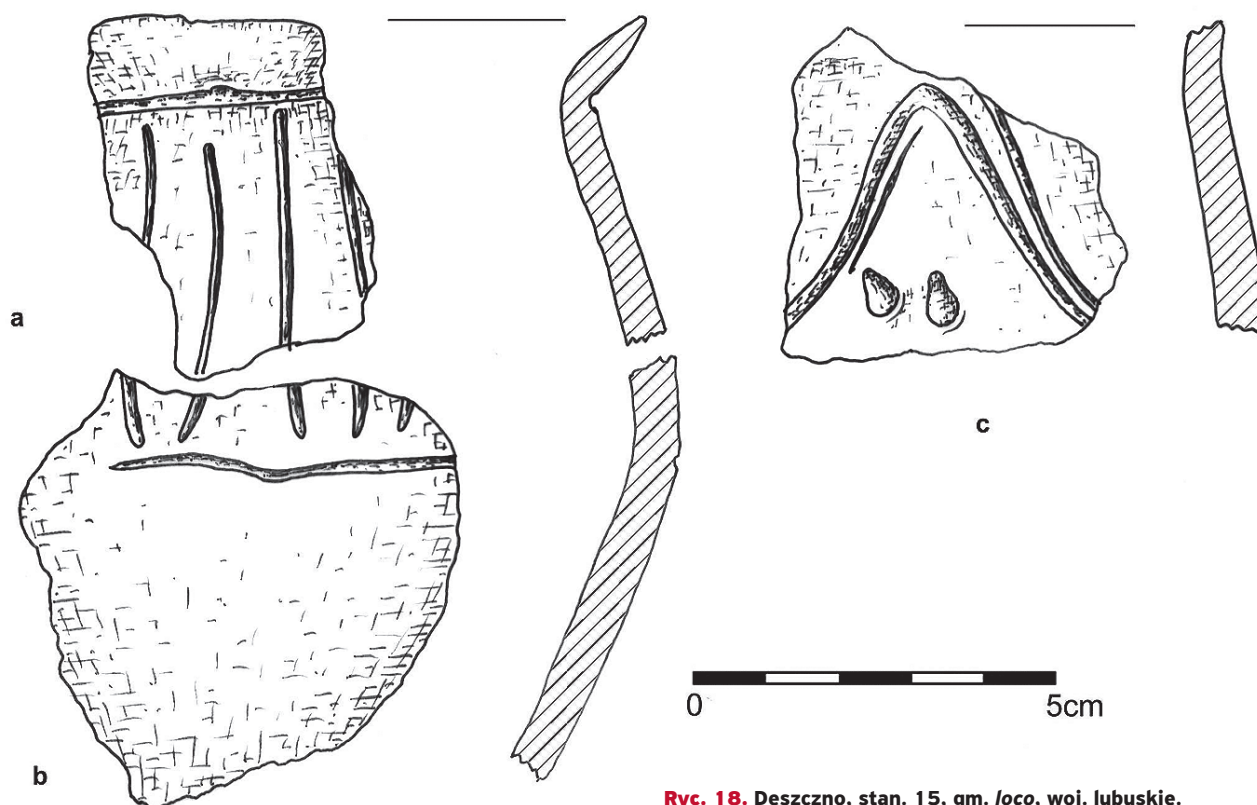
Ryc. 16. Deszczno, stan. 15, gm. *loco*, woj. lubuskie. Fragmenty ceramiki z okresu wpływów rzymskich. (a-c) obiekt 2; Fragmenty ceramiki z okresu wczesnego średniowiecza (d-f) obiekt 6

Fig. 16. Deszczno, site 15, *loco commune*, lubuskie voivodeship. Fragments of ceramics from the Roman influence period. (a-c) feature 2; Fragments of ceramics from the early Middle Ages (d-f) feature 6

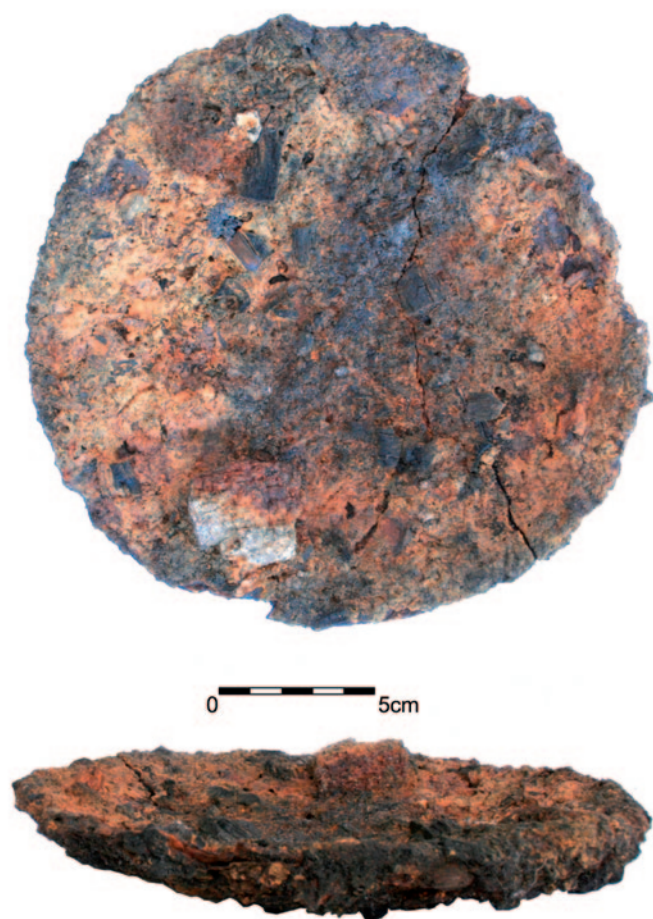
Ryc. 17. Deszczno, stan. 15, gm. *loco*, woj. lubuskie. Fragmenty ceramiki z okresu wczesnego średniowiecza. (a-c) obiekt 19; (d-g) obiekt 25

Fig. 17. Deszczno, site 15, *loco commune*, lubuskie voivodeship. Fragments of ceramics from the early Middle Ages. (a-c) feature 19; (d-g) feature 25

Ryc. 18. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Fragmenty ceramiki z okresu wczesnego średniowiecza. Obiekt 26

Fig. 18. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Fragments of ceramics from the early Middle Ages. Feature 26

■ WNIOSKI KOŃCOWE

Na przebadanym obszarze stanowiska archeologicznego w obrębie planowanej budowy drogi szybkiego ruchu S-3 odkryto 27 nieruchomych obiektów archeologicznych z 4 okresów chronologicznych.

W oparciu o pozyskany materiał stwierdzono, że w przeszłości obszar ten zasiedlały grupy ludzkie związane z kulturą łużycką, społecznościami z okresu wpływów rzymskich oraz wczesnego średniowiecza. Z okresu nowożytnego pochodzą ślady nieokreślonej działalności rolniczej.

Analizując rozmieszczenie obiektów archeologicznych i ruchomy materiał zabytkowy można stwierdzić, że uchwycono najprawdopodobniej wschodnie pogranicze stanowiska wielokulturowego. Jego zasięg wykracza w kierunku zachodnim i południowo-zachodnim poza obszar inwestycji. Potwierdzają to również fragmenty ceramiki odnajdowane w trakcie powierzchniowych badań terenowych najbliższego otoczenia. W przypadku odkrycia dwóch obiektów

Ryc. 19. Deszczno, stan. 15, gm. loco, woj. lubuskie. Żelazna misa typu śląskiego. Obiekt 25

Fig. 19. Deszczno, site 15, loco commune, lubuskie voivodeship. Iron bowl of the Silesian type. Feature 25

kultury łużyckiej trudno stwierdzić, czy mamy do czynienia z częścią osady czy jest to tylko pozostałość po czasowym obozowisku, np. produkcyjnym. Kwestię tę wyjaśnić mogłyby dalsze badania wykopaliskowe po południowo-zachodniej stronie od obszaru przewidzianego pod budowę drogi. Nieco inaczej można spojrzeć na relikty z okresu wpływów rzymskich, ze względu na większą ilość zadokumentowanych obiektów nieruchomych. Nie mniej jednak kontynuacja badań na tym stanowisku na pewno w pewnym stopniu wyjaśniłaby charakter osadnictwa z tego odcinka pradziejów. O wiele więcej informacji przyniosłyby zabytki z kolejnej fazy osadniczej. Pozostałości budynków mieszkalnych z okresu wczesnego średniowiecza świadczą o istnieniu w tym miejscu osady z okresu przedpaństwowego.

W toku badań pozyskano 214 fragmentów ceramiki, z czego 6 fragmentów datowanych na wczesną epokę

żelaza, 143 fragmenty na okres wpływów rzymskich i 63 fragmenty na wczesne średniowiecze. Pozostały materiał ceramiczny (25 fragmentów) datowany został na okres nowożytny. Pozyskano również 11 fragmentów kości zwierzęcych oraz jedną wczesnośredniowieczną misę żelazną. Niewielka ilość materiału ceramicznego oraz fakt są to fragmenty mało charakterystyczne nie pozwoliły na pełną i precyzyjną analizę. Niewielkim wyjątkiem jest ceramika z wczesnego średniowiecza. Przynajmniej w kilku przypadkach udało się bowiem określić precyzyjniejsze datowanie.

Archeologiczne badania wykopaliskowe przeprowadzone na stanowisku w Deszcznie, nie rozwiązują wszystkich problemów związanych z zasiedlaniem tego terenu w przeszłości. Jedynie kontynuacja badań mogłaby doprecyzować charakter poszczególnych faz zasiedlenia oraz uściślić ramy czasowe i przynależność kulturową.

Bibliografia

- Brzostowicz M. 2008. Problematyka badań nad czasami przedpiastowskimi w Wielkopolsce. W: H. Machajewski (red.), *Wielkopolska w dziejach. Archeologia o regionie*. Poznań, 127-136.
- Domański G. 1979. *Kultura lubuszycka między Łabą a Odrą w II-IV wieku*. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.
- Dzieduszycki W. 1995. *Kruszce w systemach wartości i wymiany społeczeństwa Polski wczesnośredniowiecznej*. Poznań.
- Kurtz H. 1936. *Slawische Bodenfunde in Schlesien*. Berlin.
- Rzeźnik P. 2006. Problem tezauryzacji mis żelaznych typu śląskiego w świetle studiów źródłoznawczych tzw. skarbow jednorodnych. *Fontes Archaeologici Posnanienses* 42, 175-225.
- Rzeźnik P. 2008. A Set of Early Medieval Sheet Iron Bowls from Gromnik. A Study of a Deposit Partly Reclaimed for Archaeology. *Fontes Archaeologici Posnanienses* 44, 161-178.
- Seger H. 1928. Die Schlesischen der spat-slawischen Zeit. *Altschlesien* 2, 129-161.

Summary

Aleksander Dobrowolski

Results of rescue archaeological excavations carried out in 2007-2008 at site 15 in Deszczno, loco commune, lubuskie voivodeship

The site Deszczno 15 (AZP 46-12/140, S-3: no. 27), was discovered in 1986. In connection with the planned construction of the road S-3, in December 2007 and January 2008, the area of the site witnessed rescue archaeological excavations commissioned by the General Directorate for National Roads and Motorways, Branch in Zielona Góra. The investigations embraced a total area of 25 ares and offered the possibility to acquire 192 relics.

The archaeological excavations revealed 27 features, which were dated on the basis of the acquired ceramic material to: Early Iron Age, Roman influence period, Early Middle Ages and the early modern period. Six features were not determined chronologically given the lack of found artefacts.

The distribution of features allows us to conclude that the north-eastern border of the archaeological site was

embraced. The scope of the site reaches beyond the conducted excavations towards the west and south-west beyond the scope of the planned road investment.

The Early Iron Age and the Roman influence period were represented by relics of features bearing testimony to a high volume of settlement. Only in the Early Middle Ages can we talk of more stable settlement forms on this area (residential buildings). It is this settlement phase that revealed the most interesting finding. It is an iron bowl of the Silesian type dated to the 11th century. The mysterious function of these objects has long been debated upon by researchers. According to some theories, the bowls were to serve food preparation purposes as e.g. baking forms, or function as a raw material form, applied in distribution and trade in iron. Other hypotheses hold that given the value of the contained iron, they could also perform pecuniary functions beside minced silver.

The early modern period left traces of what was probably cultural activity in the form of trenches stretching along the entire area under investigation.